

A KISFIÚ ÉS A VÁMPÍROK

[illegible]

Alkonyodik...

Már egy órája ébren vagyok: nyitott szemmel fekszem, bár még mozdulatlanul, és várom, hogy a felső világot birtokba vegye a sötétség.

 Mozdulatlanul fekszem, de érzem, ahogy a kőlap és a föld pórusain leszivárogo hozzám a közelgő éj hidege és krizantémszaga, amelybe más távoli, izgató illatok is vegyülnek; orrcimpáim megremeznek és kitágulnak, szívverésem meggyorsul, dermedt tagjaim zsiborogni kezdenek...

Hammarosan...

Hamarosan iszonyatos erő lök fel fekhelyemről, átsiklom tömlöcöm falain és felröppenek a város fölé; ott fogok majd keringeni, amíg új áldozatra nem találok...

 De most még korán van, és a jóllakottság csömöre sem szállt el teljesen belőlem... Ezek a percek a legnehezebbek... Ilyenkor felidéződik bennem elvesztett üdvösségem, és megborzadok attól, amivé váltam: élő halottá, akit olthatatlan vérszomja felébreszt éjjelente, és arra kényszerít, hogy tovább terjessze a fertőzetet...

Ó, Isten, akit akaratom ellenére elhagytam,
megszünteted-e egykor kárhozatomat, elküldöd-e a szabadítót, aki kihegyezett
karót döf szívembe?...

 Körülöttem már forgolódnak, nyösörögnek,
kéjesen nyögdécselnek a társak, vérhabos ajkuk szélét nyalogatják, érzik ők is:
közel a perc...

Nemsokára lehullanak a lakatok, csikorogva sarkig tárulnak a kapuk, félrecsúsznak a kriptalapok...

 Már csak nehezen tudok uralkodni magamon,
 reszket minden porcikám, fekete nyelvemmel körültagogatom duzzadt ajkaim...

[illegible]

Maguk a sárdiak lakóházaikon csak a legszükségesebb javításokat végezték el, viszont a családi kriptákat, sírboltokat rendszeresen gondozták, csinosították. Az év minden szakában, de különösen a halottak napját megelőző héten idejük nagy részét elhunyt hozzátartozóik közelében töltötték: a gyerekek a sírok közt labdáztak, a tanárok ott tartották a történelemórákat, s az ifjú párok a templomból kijövet először ősük nyugalóhelyéhez zarándokoltak.

Mindenszentekkor délután három óra tájban minden család kivonult a temetőbe, hogy az ünnepre feldíszítse a sírokat. Piros héjú, fehér bélű kalácsot, öblös demizsonokban erre a napra tartogatott óbort, valamint kerti szerszámokat és takarító eszközöket hoztak magukkal. Kitépték a kőlapok repedésein átfurakodó gyomokat, leszedték az elszáradt virágokat, a szemetet az esti máglyarakás színhelyére, a temetőkápolna elé hordták. Szappanos vízzel és Hypóval súrolták le a sírköveket, friss festékekkel megújították a megfakult aranybetűket. A nagytakarítás csendben folyt, az ismerősök ilyenkor lehajtott fejjel, köszönés nélkül mentek el egymás mellett, a családtagok is csak a sírok rendbetételét beszélték meg elharapott félszavakkal.

Amikor a temető már ragyogott a tisztaságtól, megjelentek a krizantém- és gyertyaárusok. Ők is szótlanul osztották szét portékájukat, aztán eltűntek, hogy járkálásukkal ne zavarják az ünneplők áhítatát. Az asszonyok elrendezték a krizantémcsokrokat, a családfők kereszt- vagy koporsóalakban kirakták a holtak számának megfelelő gyertyákat, de a gyertyagyújtással vártak napszálltáig.

Felnőttek és gyerekek egyaránt a dombok felé fordulva álltak mozdulatlanul, s csak amikor az utolsó vörös sugár is kihunyt az ormok mögött, akkor fordultak meg könnyű sóhajjal, s a férfiak gyufáért nyúltak a zsebükbe. De még mindig, a gyufaszálat a doboz oldalához szorítva, vártak, míg fel nem csendült a temetőkápolna lélekharangja, amelyre a városi templomok harangjai válaszoltak; ekkor a vigyázó ujjak között kékes lángok lobbantak, és átköltöztek a gyertyák kanócaira.

A temetőőr ugyanebben a pillanatban gyújtotta meg a máglyát: a tűz magasra csapott, baljósan imbolygó füstkígyó emelkedett a táj fölé. A kápolna ajtaja kitárult, és a közelben állók számára láthatóvá vált a fekete brokáttal letakart üres gyászkoporsó s az előtte álló gyerek nagyságú, pislákolva égő húsvéti gyertya.

Az asszonyok mindegyik halottnak vágtak egy szelet kalácsot, megkenték mézzel, letették a kriptalapra; a férfiak borral locsolták meg a sír földjét, majd némán álltak sokáig, amíg egészen be nem sötétedett.

Akkor lehorgasztott fejjel, a gyerekeket csendre intve elindultak hazafelé.

Előző este a levéltárban gyűjtött gyertyákat: szüleiért, akik egy távoli, ez idő tájt megközelíthetetlen alföldi városban nyugodtak, és ifjúkori szerelméért, a különös végzetű Korintháért, akinek sírja szintén messze volt Sárdtól. Istenben régóta nem hitt, ezért imádság helyett Schubert *d-moll vonósnégyes*-ét hallgatta – „A halál és a lányka” című dal témáját feldolgozó második tétele miatt. Többször is feltette ezt a lemezt, amíg a gyertyák le nem égtek, s csak azután tért haza a rideg albérletbe.

A vármegyeháza klasszicista stílusú, belső udvaros épületegyüttese Sárd központjában, egy alacsonyabb dombháton emelkedett. A Borgói térre néző homlokzatán fehérre meszelt, vaskos dór oszlopok sorakoztak. A városállam valamennyi jelentős közintézménye – a pandúrkapitányságtól az adóhivatalig – itt székel, maga Borgói Cézár főispán is innen irányította a Sárdi Köztársaságot. Bakó András ide igyekezett reggelente, s ma is, mint minden reggel, szorongva lépett be a kapun, bár az őrt álló pandúr arckifejezésében nem fedezett fel semmi aggodalomkeltőt. Mégis torkában dobogó szívvel sietett végig a beüvegezett emeleti körfolyosón: el kellett haladnia a Borgói rezidencia előtt, és sem az ellenséges indulatú főispánnal, sem lenge ruhákban járkáló, elhaladtában őt mindig könnyedén megérintő feleségével nem kívánt találkozni. Ebben is szerencséje volt, s rövidesen Schubert másik híres kvartettjét, a kísérteties kezdetű *a-mollt* hallgatta a levéltár meghitt, poros csendjében. Örömét az sem ronthatta meg, hogy a vármegyeháza második számú technikai csodája, a központi fűtés, gyengélkedett ezen a napon.

A levéltár ablakai macskaköves, keskeny utcácskára nyíltak, amely meredeken lejtett a Borgói térről a piac felé. A segédlevéltáros nyugtalan járkálása közben gyakran megállt az egyik rácsos ablaknál, és a sikátorban gomolygó ködöt nézegette: teljesen eltűnt benne a szemközti támfal és a rozsdás vaskorlát, amelybe a járókelők belekapaszkodhattak; most vagy nem járt arra senki, vagy nyomtalanul beléveszett a paplansűrű szürkességbe. Bakó András dideregni kezdett, bár kabátját nem vette le. Elhatározta, hogy a tervezettnél korábban hagyja el hivatalát, s mielőtt az alsóvárosi temető kápolnájába indulna, felhajt egy pohár forralt bort a Mutschenbacher vendéglőben.

Íróasztalára ki volt készítve Séner János elveszettnek hitt férfikari rekviemje, melyet az egykori sárdi dalárdakarnagy a XIX. század hetvenes éveiben alkotott, s amelyre ő véletlenül, korabeli hagyatéki jegyzőkönyvek között akadt rá. Ma átadja Dusek Ernőnek, aki előre megígérte, hogy amint kezében lesz a partitúra, haladéktalanul megkezdi a próbákat.

„Ennyivel tartozom dicső elődömnek, aki a nagy Liszt Ferenc barátjának mondhatta magát” – jelentette ki Dusek Ernő a maga fellengzős modorában, amikor két napja összefutottak az utcán, s váratlanul előrelendülve cuppanós csókot nyomott Bakó András arcára, aki ezúttal nem térhetett ki az énektanár-karnagy érzelemnyilvánítása elől, holott egyébként gyűlölt minden férfibizalmaskodást.

Lassan múlt az idő.

Délben lemehetett volna a pandúrmenzára, ahová a hivatalnokok is jártak, de most inkább teát főzött, és a vacsorára hozott zsíros kenyeret majszolta melléje. A szerény ebéd után megpróbált dolgozni – az 1738-40-es években pusztított pestisjárvány történetét készült megírni –, de figyelme minduntalan elkalandozott, s hiába melegedtek fel közben a fűtőtestek, vacogása nem szűnt meg; valami meghatározatlan, baljós előérzet is feltámadt benne. Ezért már fél háromkor felállt munkája mellől, és elhagyta a vármegyeházát.

A vendéglőben sem ült sokáig. Zaklatottsága csakhamar tovaűzte, s nemsokára – maga sem tudta, hogyan keveredett oda – a temetőlabirintus zegzugos útjait róttá.

Félóra elteltével már nem tudta, merre jár: eltévedt a sírkertet borító sűrű ködben, amelyen alig néhány lépésre derengett át a halottak napi gyertyák, mécsesek gyenge fénye, és a sírfeliratokat egészen közelről lehetett csak elolvasni.

De ezek a feliratok kevés útbaigazítást nyújtottak, mert az idők során rengeteg Eszterbauer, Ranga, Csötönyi, Vesztergombi, Babits, Klézli és Föglein költözött a föld alá; sírjaik, miután a családi kripták megteltek, a temetőváros különböző kerületeiben voltak szétszórva; a közvetlen hozzátartozók is nehezen tudták valamennyit számon tartani. Ráadásul Bakó András a temető olyan fertályára vetődött, ahol a sírok többségét már nem gondozták, mert a birtokos családok kihaltak. „Én sem hagyok magam után senkit” – gondolta a segédlevéltáros, és lelkipurdalást érzett, amiért agglegény maradt, s még most, ötvenhárom éves korában is a régen elporladt, titokzatos Korintha emlékét őrzi öregedő szívében. De aztán eszébe jutott unokaöccse, Bakó Imre, az ősi sárdi família utolsó fiúsarja, akit fiaként szeretett, és a képzeletében felrajzolódott gyermekarc finom vonásai mosolyra derítették.

Körülnézett, kitől kaphatna felvilágosítást a kápolnához vezető útról. Látott ugyan időnként égő gyertyával elsuhanó árnyalakokat, de ha nyomukba eredt, hirtelen eltűntek, a bolygó fény kihunytt,

mielőtt megszólíthatta volna őket. Folytatta hát a keresést, és maga próbált tájékozódni: félő volt, hogy beletéved az elmocsarasodott ótemetőbe, ahová fényes nappal sem tanácsos bemerészkedni, hát még ebben az órában, amikor a ködöt a leszálló sötétség kezdi átítatni, s egyre tömörebb, nemezszerű anyagban kell előrehaladnia – könnyen belesüppedhet valamelyik felázott sírhalomba, s találkozhat az állítólag odáig elportyázó nádi farkasokkal is.

S mintha aggodalmas gondolatára visszhangzott volna, bokor zörrent meg mellette, és egy nagy testű állat bújt ki belőle. A férfi megtorpant: vörösén izzó szemek villogtak rá, kutyaé vagy farkasé, nem tudta eldönteni. Az állat lelapult a földre, és morogva kúszott feléje. A segédlevéltáros idegesen kotorászott a zsebében, bicskáját kereste, de valószínűleg nem tette el ebéd után, levéltári asztalán felejtette, a Séner-partitúrát tudta csak összetekerve, fegyverként maga elé tartani. A kutya vagy farkas odakapott a papírhengerhez, de valami riasztót orronthatott meg rajta, mert rögtön visszahőkölt, és elcsörtetett a bozótba.

Bakó András felsóhajtott: elmúlt a veszély...

Szárnysuhogásra lett figyelmes: madárraj szállt el fölötte, varjú formájú, de varjaknál nagyobb, fekete madarak; károgas nélkül, némán szelték a levegőt, mintha sötét vizű, széles tó tükrét hasítanák. Bakó Andrásnak úgy tetszett: tófenéken áll, onnan bámulja a rejtélyes madarak vagy halak vonulását.

Megborzongott, és keresztet vetett.

Ebben a pillanatban a ködből bizánci kupolás, ormóttan kőépület körvonalai bontakoztak ki: a Borgói mauzóleumé. E körül keringett régóta, pedig a mauzóleumtól nyílegyenes út vezetett a kápolnához. Megkönnyebbülten indult tovább, de néhány lépés után tétovázva megállt, orrához emelte a partitúrát.

Dohos porszagot várt, ehelyett fojtó tömjénillatot érzett áradni belőle.

Imrében napok óta bujkált a betegség, de míg bizonytalan volt, indítanak-e halottak napján különvonatot Dolmára, nem tört ki rajta. Mindenszentekkor még nem gyűlt össze a mozdony befűtéséhez szükséges száraz tehéntrágya és venyige, s a kisfiú, amikor ezt megtudta, teljesen megnyugodott. Az utolsó pillanatban derült ki, hogy mégis megy vonat – az ötödik óra vége felé jött érte édesanyja, az iskolába –, ám ekkor már késő volt. Zúgó halántékkal állt fel a padból, alig bírt hazavánszorogni; tudta, hogy most már úgysem hinnének neki, s keserűen megbánta, hogy nem volt kitartóbb.

Igaz, két hete titokban minden este vizes zoknit húzott lefekvés előtt, úgy ment az ágyba, s éjszaka, ha sikerült felébrednie, kilopódzott a konyhába, és lefeküdt a hideg kőre, de úgy látszik, ez sem volt elég... Most viszont valóban kirázta a hideg, s ha lett volna még Sárdon lázmérő, biztosan legalább hőemelkedést mutatott volna, vagy talán igazi lázat is? A kettő közti különbséget régóta tapintással állapították meg a kifinomult anyai kezek, de azok is csak „kis” lázat és „nagy” lázat tudtak megkülönböztetni: olyat, amelyet az éjszakai borogatás elmulasztott, és olyat, amihez már orvost hívtak (aki maga is csak borogatást és gyógyteákat rendelt, de a gyerek néhány napig otthon maradhatott).

Imre megtapogatta a homlokát: nyirkos volt és meleg, de „nagy” lázat csak estére várhatott, a dolmai utazást nem kerülheti el.

Márpedig attól rettegett.

Nem mintha nem szerette volna Dolmát, ahol anyai nagyszülei és unokatestvérei éltek: nagyon is szeretett ott nyaralni. Nagyokat fürdött a Holt-Dunában, fürdés után elszaladt megnézni az őrségváltást a Krolov-palota előtt, a többi mezítlábas utcagyerekkel együtt ámuldozott I. Cirill testőreinek aransujtással díszített hófehér egyenruháján, s mióta megtanult olvasni, csodálatos régi képesújságokat böngészett a nagyapai ház padlásán, miközben patakokban csorgott róla a veríték az izzó félhomályban, amelybe porszemek táncától rezgő, vakító sugarak fúródtak.

Nem, a nyarak ellen nem volt kifogása; néha még a vízumát is meg kellett hosszabbíttatni, annyira nem kíváncszott haza, s örömmel ment át húsvétkor is, vagy karácsony másnapján.

De a halottak napi temetőlátogatástól irtózott.

Irtózott, holott mindenszentekkor most is szívesen ment ki szüleivel a sárdi Bakó-, Kardos-, Gyorsok- és Tavasz-ösök sírjaihoz. Tőlük nem félt, és Dolmán sem a Stirsky-, Petrity-, Schubert- és Beret-sírok riasztották, hanem nyolc hónapos korában meghalt ikerbátyjáié. Az is csak

tavaly nyár óta, amikor egyszer összeveszett egyik unokatestvérével, s az dühében ezt kiabálta: „Bárcsak te feküdnél odakint, a Pista biztosan nem lenne ilyen gyáva szaralak!”

Imre akkor nem fogta fel teljesen a nála két évvel idősebb Laci szavait, de éjszaka rosszul aludt, és másnap kifaggatta nagyanyját a halotról. Megtudta tőle, hogy a Pista nem kopaszon született, mint ő, hanem gyönyörű aranszőke fürtökkel, hogy éjszaka sohasem sírt, soha nem is kellett ringatni, csak feküdt ágyacskájában, mutatóujját a szájába dugva, és mosolygott, mint egy angyal. „De hiszen angyal is lett belőle hamarosan” – fejezte be a nagymama, és könnyezve sietett ki a konyhába, hogy utánanézzon az ebédnek.

Imrében ekkor megrendült valami, ettől kezdve szótlan, visszahúzódó gyerek lett belőle, s amikor a szünetről hazatért, tanulmányi eredménye is visszaesett.

És most megint Dolmára kell mennie, kezébe nyomták a gyertyát is, amit majd a testvérke sírján kell meggyújtani. De nem mert tiltakozni, megadóan ballagott ki az állomásra, még a fásszatyor egyik fülét is elkérte. Ugyanilyen néma beletörődéssel álldogált anyja kezét fogva a peronon, míg apja leadta a fahasábokat a masinisztának (tehenük nem volt, a téli tüzelőből kellett elvenni a jegyrevalót), s összeszorított szájjal szállt fel a vagonba.

A palánki határállomásig lépésben haladt a vonat, s olyan sűrű ködben, hogy még a Sió-híd rozsdás rácsszerkezetét sem lehetett látni, amikor óvatosan áthaladtak a rozzant hídon, az egykor hajókat hordozó, ma már elsekélyesedett, békanyálas csatorna felett.

Palánkon felszálltak a despota granicsárjai, elkérték az útleveleket, majd kellemes halottlátogatást kívánva leugráltak a vonatról. Parancsnokuk intett a masinisztának: tovább!

Dolmán nem várta őket senki. Imre elhárította édesanyja kezét, és előrefutott. A kijáratnál azonban megtorpant: két újságpapírral letakart holttest hevert a fal mellett, a papíron – a mellkasuk táján – átütött a vér. A restiből húzták őket oda, egyikük még görcsösen szorongatta véres pengéjű bicskáját.

– Ne nézz oda! – szólt rá Imrére az apja, és tenyerével eltakarta a gyerek szemét. – Siessünk az omnibuszhoz! – Édesanyja nem szólt, csak újra megfogta a fiú kezét, és most már nem is eresztette el, amíg a hat ló vontatta, viharvert karosszériájú Ikarus be nem gördült a falu főterére.

Itt már nem volt köd, de amikor leszálltak az omnibuszról, szemerkélni kezdett az eső.

A nagyszülőknél nem időztek sokat. Átadták ajándékaikat: kis kosár szőlőt, egy csomag pipadohányt a nagypapának, kendőt a nagymamának, megkóstolták a frissen sütött kukoricaprószát, s máris indultak a temetőbe: alig két órájuk maradt a visszaindulásig.

A temetőkapuban most is ott ült Liu Kiang-shi tajvani dandártábornok. Lehunyt szemmel, gőgösen trónolt szalmaszékén; pucérje kéregetett helyette. Rajtuk kívül még tíz-tizenöt tajvani katona – az egykori helyőrség maradványa – lézengett Dolma utcáin; összeaszott, fáradt emberkék, akik már régen lemondtak róla, hogy eljön értük a negyven éve megígért csapatszállító repülőgép, és hazaröpíti őket. Azért naponta felsöpörték a futballpályát – a kijelölt leszállóhelyet –, bár a világon alig egy-két helyen emelkedtek levegőbe néhanapján a sötét hangárok mélyén porosodó gépmadarak.

Imre – szülei engedélyével – adott a pucernek egy vasgarast, és zavartan nézte, hogy az öreg szolga hálálkodva hajlong előtte. Egy pillanatig úgy tűnt, a tábornok is kinyitotta vizenyős szürke szemét, de a kisfiú ebben nem lehetett teljesen bizonyos.

A sír előtt állva megpróbált másra gondolni: Az *irokézek fia* című megsárgult, töredező lapú múlt századi könyvre, melyet Bandi bácsitól kapott ajándékba, és már háromszor elolvasta; Nemes Editre, aki egy osztállyal lejjebb járt, s Imre egyszer fogócskázás közben elkapta a copfját, de megzavarodva a kislány hajának kesernyés-tiszta fakéregillatától, rögtön el is engedte, s azóta mindig kiszárad a szája, ha meglátja őt az iskola folyosóján; a számtanleckére, amit hazatérésük után még meg kell csinálnia; minden egyébre, még az őt állandóan zaklató Orbán Ferire is, csak arra a parányi holttestre ne kelljen, amely őhelyette porladozik a homokos dolmai földben, akinek a helyét ő bitorolja a világban...

Nézte a fejfát, amelyen alig látszottak már a tüzes vaspálcával beleégetett betűk: BAKÓ ISTVÁNKA ÉLT NYOLC HÓNAPOT, s míg anyja vizet töltött egy befőttesüvegbe és elrendezte benne a krizantémcsokrot, apja pedig kivette Imre kezéből a gyertyát, és meggyújtva a fejfa elé állította, ő akaratlanul elképzelte magát „annak” a helyén, amint ott fekszik az örök sötétségben és moccanni sem tud a szűk falárában; kiáltani szeretne, de nem bír, és úgysem hallaná meg senki; szájába sár folyik, diókoponyáján a föld mélyébe leszivárgott esőcseppek kopognak; érezte, ahogy bordáit lassan beszövik és összeroppantják a gyökerek; borzalomtól tágra nyílt szeme előtt egy kígyó keskeny feje imbolyog, nyelvét öltögeti és fojtó krizantémszagot fú rá, krizantém- és gyertyaszagot, amitől felkavarodik a

gyomra...

Elsötétült előtte a világ, végigvágódott a síron; esőtől felázott földdel teltek meg orrlukai...

Csak órák múlva, sárdi ágyában tért magához, amikor édesanyja kicserélte a borogatást láztól égő homlokán.

Bakó András mosolyogva lépett a kápolnába, de a gyászkoporsó és a bágyadtan pislákoló húsvéti gyertya láttán elpárolgott a jókedve.

Dusek Ernő jött elő a katafalk mögül.

– Csakhogy itt vagy! Nem követtek?

– Ugyan, ebben a ködben... Miért követtek volna?

– Azt sohasem lehet tudni – válaszolta az énektanár titokzatosan, és a karja elé emelte mutatóujját: – Pszt! Nem hallasz semmit?

– Nem – mondta nyugodtan Bakó András. – A többiek?

– Itt vagyok – zendült fel a katafalk másik oldaláról kilépő Gerenday Lajos basszusa.

– Itt vagyunk – csatlakozott hozzá vékonyabb hangon Schőner István és Szandtner Antal, akik egy sötét zugban álló padról emelkedtek fel. A két középkorú férfi úgy hasonlított egymásra, mintha ikrek lettek volna: mindketten alacsonyak voltak, rövidre stuccolt hivatalnokbajuszt viseltek, kifényesedett, fekete ünneplő volt rajtuk, jobbjukban – akárcsak Dusek és Gerenday – törös botot szorongattak.

– És Jeszenszky? És Rüll? – nézett körül a segédlevéltáros. – Nélkülük nem kezdhethük a próbát.

– A próbát? – kérdezte meglepetten Dusek Ernő. – Persze, te még nem tudod... Rövidesen ők is itt lesznek. Úgy beszéltük meg,

hogy egyenként és különböző útvonalakon közelítjük meg a kápolnát. Az ördög nem alszik...

Bakó András vállat vont, de nem faggatózott: megszokta már Dusek fontoskodását. Órájára pillantott: negyed hat volt, nem is késett sokat. Odament az egyik közönséges táblaüveggel borított csúcsíves ablakhoz, nekitámasztotta homlokát.

Időközben teljesen besötétedett, az utolsó temetőlátogatók is hazaindultak. A gyertyák kevés kivétellel tövig égtek. Végéhez közeledett a halottak napja, a gyertyák kihunytaival hamarosan megújulnak a tisztító tűzben szenvedők kínjai.

Bakó András elmosolyodott a régi babonán: nem hitte, hogy a sápadt viaszlángok bárkit is megszabadíthatnak az ünnep idejére a túlvilágon reá mért gyötrelmekről, mint ahogy a túlvilági létben sem hitt igazán... Megszólalt benne „A halál és a lányka”, dudorászni kezdett, elfeledkezve a háta mögött sustorgókról.

Halkan megcsikordult a kápolna vasajtaja: besettenkedett a kölyökképű Jeszenszky Ákos; fürgén körbejáratta tekintetét, majd intett a kint toporgó Rüll Lajosnak. Rüll is beóvakodott, görnyedt hátát kiegyenesítette, és fiatalabb társát követve csatlakozott a katafalknál csoportosuló dalárdistákhoz.

Most már hatan tanácskoztak a húsvéti gyertya imbolygó fényében, csak a segédlevéltáros, aki Jeszenszkyék jövetelét nem vette észre, állt továbbra is az ablaknál, háttal nekik, és gyanútlanul dúdolgatva várta a partitúraátadás ünnepélyes pillanatát.

Összerezzen, amikor Dusek Ernő megérintette a vállát.

 - András, te vagy köztünk a legműveltebb, rád hallgatni fognak. Neked kell megszövegezned a kiáltványt.

 - Miféle kiáltványt? - hökkent meg a merengéséből felriasztott Bakó András. - Azt hittem, Séner János rekviemjét tanulmányozzuk át ma este. Tessék, itt van a kézirat! Elhoztam neked, ahogy ígértem. - Az énektanár kezébe akarta nyomni a partitúrát, de az elhárítólag hátralépett.

 - A rekviem várhat, tartsd csak magadnál! Most fontosabb dologban kell döntenünk. Inter arma silent musae, azaz – tegnap korán volt, késő lenne holnap. Tovább nem tűrhetünk!

– Mit nem t rhet nk?

- Vagy ott vannak az igazolványok - folytatta Dusek Ernő rövid hatásszünet után. - Nem vitatom szükségességüket: személyi igazolvány és a szomszéd falvakba szóló útlevel nélkül nem lehet meglenni, bár a nemi érettségi okiratot vagy a temetőlátogatási havijegyet már feleslegesnek vélem. Még azt is kész vagyok elfogadni, hogy minden évben meg kell újíttatnunk őket, sőt abban egyenesen demokratikus tendenciát látok, hogy a főispán, hódolva a családi tradíciónak, saját kezűleg készíti az igazolványképeket. De az már tűrhetetlen, hogy adategyeztetésre berendelt lányaink, asszonyaink ki vannak téve a kéjsóvár pandúrkapitány zaklatásainak. Vesszen a szoknyapecér Berkes Jenő! Le a pandúrokkal! Követeljük az elhalálozási adó eltörlését és a polgárőrség visszaállítását! Valamint... de hát te is mondj valamit, András, a te szavadra várunk.

 - Olyan szépen elsoroltad összes sérelmünket - kezdte óvatosan Bakó András -, nem gondolod, hogy neked kellene megírnod azt a kiáltványt?

 - Kérlek, Bandi bátyám! - szólt közbe Gerenday,
a tagbaszakadt mézszáros, aki böllérkedéssel is foglalkozott, és kedvderítő asztali
rigmusok költőjeként volt közismert. – Fontold meg jól a dolgot! Mégiscsak neked
van a legnagyobb tekintélyed a városban. Te ismered legjobban Sárd történetét,
te bizonyítottad be, hogy a Borgóiak történelmi jogai családon alapulnak...

 - Azt is te írtad meg - vette át a szót a komoly Szandtner Antal -, hogy Borgói Edét nem az általa győzelemre vezérelt népfelkelés állította a város élére, hanem az albán városparancsnok, akit megajándékozott nyolc-tíz éves pucér kislányokat ábrázoló fényképgyűjteményével...

 - Csak te vezethetsz bennünket Berkes Jenő
pandúrjai ellen - győzködte Schöner István.

 - Úgy van - helyeselt félénken Rüll Lajos, és elpirult.

Társai szánakozva néztek rá: mindannyian tudták, hogy a pandúrkapitány nemrégiben elcsábította a kis szabómester feleségét. Csak azt nem tudták, hogy Rüll, aki előzőleg tíz éve nem hált már az asszonnyal, az eset óta minden este letérdepelteti őt a hálószoba közepén, részletesen meggyóntatja, majd a megaláztatástól és az aktus elbeszélésétől felkorbácsolt érzékekkel lefekszik vele – a szőnyegen teszi magáévá, akárcsak Berkes: ezzel is fokozva az együttlét önkínzó gyönyörét.

[illegible]

- Teljesen elfogadhatatlan az érvelésed - szakította félbe hidegen Dusek Ernő. - Te könnyen beszélsz, neked jól fűtött, kényelmes helyed van a vármegyeházán, és Lukrécia asszony megvéd a férje haragjától. De mi az arcunk verítékével keressük meg a kenyerünket, és megelégtünk, hogy mindig mások élvezzék munkánk gyümölcsét. Vagy azt hiszed,

olyan nagy élvezet Szandtnernek és Schödernek egész nap akták felett görnyednie az adóhivatalban, Jeszenszkynek szaros tehenek szőrét kefélni? Gerenday fülét talán kellemesen csiklandozza a disznók visítása? S én, aki sokkal többre lennék hivatott, azért vesződöm a rakoncátlan nebulókkal, hogy fillérekből tengődjem életem végéig? És ott van a szegény Rüll Lajos, akinek még a ... róla nem is beszélve!... Velünk kell tartanod, mert szükségünk van a nevedre. Már nem is léphetsz vissza, mert beavattunk mindenbe... És most jól figyelj arra, amit mondok! Mi hatan úgy döntöttünk, hogy a közeli hetekben felkelést robbantunk ki a főispán megdöntésére a te vezérleteddel. Ne ijedj meg - válaszolt gúnyosan a segédlevéltáros ijedtnek vélt mozdulatára -, csak szellemi vezérletről van szó: kiáltványírás, általános irányelvek kidolgozása, tömeggyűlések levezetése... A katonai irányítás az én feladatom.

[illegible]

 - Majd lesznek - tüzeskedett Jeszenszky, aki legfiatalabb lévén, eddig meghúzódott a háttérben. – Addig pedig megteszi a szőlőkaró is.

 - És ha nem vállalom? - kérdezte Bakó András sarokba szorítva.

 - Akkor... - Dusek Ernő kiugratta törös botjából a pengét. - Magad is tudod.

[illegible]

 Ám ekkor különös nesz hallatszott. Mintha a közelben valaki - de egészen tompán, fal vagy függöny mögött - tüsszentett volna.

– Mi volt ez? – kérdezte riadtan Rüll Lajos.

 Dusek Ernő csendre intette a társaságot, és lábujjhegyen körbejárta a kápolnát. Végül megállapodott a katafalknál. Óvatosan lehúzta róla a takarót, majd Gerenday segítségével felemelte a fedelet.

A dalárdisták felhördültek. A koporsóban, amelynek szertartási célt szolgálván, üresnek kellett volna lennie, feküdt valaki.

 Vaion ki lehet?

Schőner István a halott fölé tartotta a húsvéti
 gyertyát. A látvány mindannyiukat megdöbbsentette. Borgói Cézár titkárát, a
 mindig elegáns, lenyalt hajú Lugosi Bélát pillantották meg, ezúttal is frakkban,
 fehér ingmellényben. A titkár szeme nyitva volt, eszelős rémület tükröződött

Él - sottogta Schőner István.

 - Ne bántsanak! Mindent bevallok - pattant fel ijedten Lugosi, de látva a dalárdisták zord tekintetét és feléje irányzott tőreit, szívéhez kapott, és hörögve visszahanyatlott.

 - Tegyetek vissza mindent a helyére, és menjünk
innen - határozott gyorsan Dusek Ernő. - Néhány napig kerüljük egymást!

A húsvéti gyertyának már csak csonkja pislákol, amikor a város harangjai tizenkettőt kongattak. Az első kondulásra lassan felemelkedett a koporsó fedele, a nehéz takaró lecsúszott, és kioltotta a gyertyát. Lugosi Béla felült, és vörösen izzó szemekkel nézett maga elé.

Ágas hivatali szobájában - egykor a vármegyeháza díszterme volt, ahol Liszt Ferenc is hangversenyezett - egyetlen asztali lámpa sápadt fénykörében trónolt terebélyes, barokk íróasztala mögött. Gondok felhőzték redőkbe vont, domború homlokát. Hogy nyugtalanságát elűzze, Lugosi Béla *A Borqói család története Sárd felvirágzásának tükrében* című

helytörténeti munkáját olvasta, melyet hűséges titkára nem utolsósorban azért állított össze, hogy Bakó András hazug, ám közkézen forgó pamfletjét ellensúlyozza vele.

A főispán időnként felemelte fejét, s futó pillantást vetett az íróasztallal szemben álló hatalmas velencei tükörrre, amely előtt beszédeit szokta elpróbálni. Elégedetten konstataálta félhomályból előderengő, aranycirádák keretezte alakjának komor fenségét.

Ezt olvasta:

„Viharfelhők tornyosultak Magyarország egén, amikor Bürger Ádám udvari fényképész 1896. augusztus 2-án, délután öt óra tájban áthaladt a Vereckei-szoroson. Amikor már bizonyosan az éppen ezeréves fennállását ünneplő világbirodalom földjére ért, megállt, levette válláról a nehéz fényképező-masínát, és hátrafordult áldott állapotban lévő, de őt ennek ellenére fáradhatatlanul és bizalommal követő feleségéhez, s a pillanat ihletétől megszálltan így szólott hozzá: – Éva, ha fiunk születik, Árpádnak fogjuk nevezni.

Így is történt. Bürger Árpád, aki vezetéknévét a későbbiekben Borgóira magyarosította, már Sárdon látta meg a napvilágot. Itt szívta magába a honszeretet és szorgalom édes levegőjét, s az ő munkássága virágoztatta fel az apjától örökölt szerény műtermet, ő lett megalapozója a dinasztia jövődő nagyságának...”

Borgói Cézár büszkeségtől dagadó kebellet olvasta e felemelő sorokat, de örömébe öröm vegyült, mert eszébe jutott a Bakó András által összetákolt iromány – *Sárd egykori megyei város monográfiája* – mindezzel ellentétes verziója. Előkotorta fiókjából a gyalázkodó fércművet, amelyről titokban másolatot készíttetett, és kinyitotta a megfelelő fejezetnél:

„Kutatásaim során olyan feltétlen hitelt érdemlő dokumentum birtokába jutottam, amelyből egyértelműen kiderül, mennyire megalapozatlan a Borgói-dinasztia hivatalosan propagált eredetlegendája, mely szerint a család ősapja a Vereckei-szoroson keresztül lépett az akkortájt nemcsak létező, hanem némi világpolitikai jelentőséggel is bíró Magyarország területére.

Az ugyan helytálló, hogy a Borgóiak, illetve akkor még Bürgerek 1896-ban érkeztek a Kárpát-medencébe, csak éppen nem a feltételezett helyen és időpontban. A valóságban Bürger Ádám és felesége május elején, még pontosabban Szent György éjszakáján kelt át a Borgói-hágón, amint ez Jonathan Harker londoni ügyvéd útinaplójából napnál világosabban kitetszik.

A napló eredeti kéziratát egy Sárdon hosszasan időző angol főnemes, lord Ruthven adományozta a levéltárnak, hálából a szíves

Amikor mellém értek, a férfi illetlenül köszöntött, és a Besztercére vezető utat tudakolta tőlem. Megmutattam nekik, s lelkükre kötöttem, hogy siessenek fedél alá jutni, mert az asszonykának – s magzatának különösen – ártalmára szolgálhat a leereszkedő éj hidege. Némi pénzmaggal is elláttam őket, mire a férfi, zsíros kalapját melléhez szorítva, hosszasan hálálkodott, és egy szintúgy zsíros, szakadozott névjegyet nyújtott át, amelyen cirkalmas betűkkel ez állt:

[illegible]

épp csak erre jártunk. Ám ha méltóztatnék az úrnak egy tökéletesen élethű portrét csináltatnia magáról, a legnagyobb örömmel állnék rendelkezésére. – Azzal újabb koszos névjegykártyát halászott ki a zsebéből, és rá akarta tukmálni a kocsisra.

De az indulatosan lökte félre a kezét, és megragadta a poggyászatot: – Drakula gróf várja önt, fiskális úr.

– Ti pedig tisztuljatok innen, barátocskáim – fordult a megszeppent házaspárhoz. – A ti időtök még nem érkezett el...

Felsegített a hintóba, ő maga visszaült a bakra, és a lovak közé csapott.«

Jonathan Harker ezen naplójegyzete minden kétséget kizáróan bizonyítja...” – Borgói Cézár dühösen tolt a rágalmaktól hemzsegő szennyiratot. Ámbár az, amit eddig olvasott, szinte talpnyalásnak tűnik az utána következőkhöz képest...

Bakó András monográfiájának a Borgói-dinasztiáról szóló fejezetében a továbbiakban pimaszul érdekházasságnak nevezi azt a frigyet, melyet Borgói Árpád a konkurens Deutsch család púpos, kancsal, nyúlszájú, de egyébként elbűvölő leányával kötött, s ezáltal megszerezte a városka fényképészeti monopóliumát. Eltúlozza a múlt század derekán bekövetkezett visszaesést, s lekicsinyli a hetvenes évek fellendülését. A tényeket eltorzítva, a teljes erkölcsi lezüllés koraként jellemzi a világháború nehéz évtizedeit, amikor a Borgóiak, úgymond, buzgón fényképezték a megszálló hadseregek tisztjeit és legénységi állományát, és megtollasodtak, miközben a város többi lakója tönkrement. Kemény szavakkal ostorozza a polgármesteri széket elsőként birtokba vevő Borgói Edét, aki, szerinte, az albánokat és a luxemburgiakat egyaránt kiszolgálta, s míg a hódítók előtt hason csúszott, polgártársaival szemben dölyfös és kegyetlen volt. Egyedül Borgói Guido érdemeit ismeri el – a környékbeli kisállamok vezetői között ő volt az, aki először dobta papírkosárba felbontatlanul az akkor még hivatalban lévő központi kormány kétségbeesett-kérlelő leiratait, s ezzel a cselekedetével kinyilvánította a Sárdi Szabadköztársaság függetlenségét. Az ő jelentőségét viszont erősen eltúlozza a Borgói Cézár tágabb horizontú politikája iránt kevés megértést tanúsító segédlevéltáros, nem úgy, mint a mélyebb összefüggéseket feltáró, előítéletektől mentes gondolkodású Lugosi Béla... Igaz is, hol késlekedik Lugosi?

A főispán órájára nézett: – „Két perc múlva éjfél, és a titkárom még mindig nem jött jelentést tenni. Hívatnom kellene Berkest...” – Már a csengő után nyúlt, amikor különös, nyomasztó érzés kerítette hatalmába.

Mintha szárnyzuhogást, lopakodó lépteket hallott volna... Hogy szorongását enyhítse, felállt, és járkálni kezdett.

Úgy tetszett, a hatalmas terem falai összeszűkültek, s azzal fenyegetik, hogy agyonszorítják. Fuldoklási roham tört rá, meg kellett lazítania nyakkendőjét. Az ablakhoz ment, hogy nagyot szippantson a csípős éjszakai levegőből.

Ebben a pillanatban megkondultak a vármegyeházával átellenben álló belvárosi templom harangjai. Tizenkét komor harangütés jelezte, hogy halottak napja véget ért, s a gyászünnepe után ismét munkanap virrad Sárd lakóira. A szőlősgazdák meglátogathatják pincéiket, s ellenőrizhetik, mennyire forrt ki az újbor; fűrészsivítás és kalapácscsattogás veri fel a műhelyek csöndjét; újra megélénkülnek az irodák, könyökvédős hivatalnokok hajolnak aggodalmasan a főispán kézjegyére váró akták fölé; az iskolákban a Borgói-dinasztia elhunyt és élő tagjainak lelkiüdvéért elmondott imával folytatódik a tanítás, amely másodikán sem szünetelt, de a holtakról való megemlékezés jegyében telt el. A derék pandúrok is aranszínűre cserélhetik a fekete kardbojtot...

Borgói kissé elhúzta a nehéz bársonyfűggönyt, kinyitott egy ablakszárnyat, és kihajolt az éjszakába...

A tér kihalt volt, a bolond öregasszony sem üldögélt a templomlépcsőn; a közvilágítást erősítő, fehérre meszelt törzsű fák sápadtan derengtek a közjük függesztett olajlámpások gyöngye fényében. A vármegyeháza előtt félárbocra eresztett állami zászló meg-meglebbent, ha egy-egy denevér, szárnyával szinte súrolva, elröpült mellette. A köd már felszállt...

Három halk koppanás hallatszott a terem mélyéből, a titkos oldalajtó felől. Borgói Cézár visszasietett íróasztalához, méltóságteljes tartással elhelyezkedett bordó plüssel bevont, öblös karosszékeben, és csak ezután válaszolt titkára bebocsátást kérő kopogtatásjelére: – Szabad!

Hangtalanul nyílt az ajtó, belépett Lugosi. Frakkjából előfehérlő ingmellénye mintegy fénybe vonta csontos, vézna arcát, s bár a teremben csak az asztali lámpa égett, és az ajtó tízméternyire volt a főispán íróasztalától, a titkár alakjának kontúrjai, zöldesfehér derengéstől övezve, élesen elváltak a félhomálytól; mintha szeme is lángban állt volna: parázsló tekintete megmagyarázhatatlan borzongást keltett Borgóiban.

A titkár nesztelen léptekkel közeledett, ajkait keményen összeszorította.

hozott, eleinte nem is vett részt a többiek tanácskozásában. Azok önélküle
állapodtak meg abban, hogy kiáltványt íratnak vele, amelyben követelik az
elhalálozási adó visszavonását, Berkes Jenő menesztését, és a pandúrsereg helyett
polgárőrség felállítását... - Elhallgatott.

[illegible]

 - Dusek Ernő javaslatára Bakó Andrást választották meg a közeli hetekben kirobbanó felkelés vezérének, mert neki van a legnagyobb tekintélye a városban, ő ismeri legjobban Sárd történetét, s egyedül ő tudja bizonyítani, hogy a Borgói-dinasztia történelmi jogai családon alapulnak...

[illegible]

 - És te mindezt meg tudtad állni szó nélkül? - pattant fel Borgói, és végsőkéig felzaklatva járkálni kezdett. A helyén cövekként álló Lugosi illetlenül mindig abba az irányba fordította tekintetét, amerre főnöke elhaladt. - Kibírtad, hogy ne tiltakozz mindezen galádságok ellen? Férfiasan tűrtél, hogy szent küldetésed titokban maradjon?

 - Nem, fóispán úr.

 - Hogyhogy? - tántorodott meg Borgói. -
Elárultad magad?

 - Igen, főispán úr - felelte nyugodtan a titkár. -
Tüsszentettem, és ez a vesztemet okozta.

 - A vesztedet? Miért, mit tettek veled? Hiszen itt állsz előttem épen és egészségesen, ha a náthádat nem számítom.

 - Amikor lerántották rólam a koporsófedelet,
szörnyethaltam az ijedtségtől.

 - Mi-micsoda? - hápogott Borgói Cézár. - Miket fecsegsz összevissza? Talán te is átálltál hozzájuk, és gonosz tréfát űesz velem?

– Nem, főispán úr – mondta Lugosi Béla, és elvette arcáról a zsebkendőt. Szeme vörösen izzott, vértelen ajkai szétnyíltak, s látni engedték fogsorát, amelyből szikrázva nyúltak ki hosszú szemfogai. – Meghaltam, és feltámadtam, amint éjfél kongattak a harangok. Alig néhány másodpercbe telt, hogy denevérré változva iderepüljek önhöz, és jelentést tegyek. De már elvégeztem feladatomat: az utolsót, amely az élők világához kötött, és

többé nem parancsolhatok szomjúságomnak. Ön az első emberi lény, aki utamba került, így hát lehetetlen rangjának kijáró tisztelettel viseltetnem ön iránt. A vérét akarom!

Borgói riadtan hátrált asztala felé az égő tekintetű őrült elől. Fel akarta kapni a papírvágó kést, hogy védekezésül maga elé tartsa, de amikor hátranyúlt, lesodorta a lámpát.

Sötétség borult a teremre.

Lugosi Béla megragadta a főispánt, és karjai véznaságát meghazudtoló acélos erővel magával rántotta a szőnyegre a behemót férfitestet.

- Ezért felelni fog - hörögte Borgói Cézár, elkábulva a titkára hajából áradó brillantinszagtól.

Aztán már csak annyit érzett, hogy két tűhegyes fog mélyed a nyakába, és elvesztette az eszméletét.

Borgói Cézár holttestét Berkes Jenő találta meg reggel hét óra három perckor, amikor - többszöri hiábavaló kopogtatás után - benyitott a díszterembe, hogy jelentést tegyen az előző nap közcsendet érintő eseményeiről. - „November másodika teljes nyugalomban telt el, halottak napja alkalmából rendzavarásokra nem került sor...”

A főispán íróasztala előtt hevert az irodája egyik ékességéül szolgáló afgán szőnyegen, nyitva maradt szemében határtalan rémület tükröződött. Lövéstől származó vagy szúrt sebnek nem volt nyoma rajta. Fojtogatásra sem utalt semmi jel...

A kapitány hívatta Sigora doktort, aki hosszas vizsgálódás után a vállát vonogatta, s végül gutaütést állapított meg a halál feltételezhető okául. Berkes Jenő hírzárlatot rendelt el, ennek ellenére a városban egy óra múlva már mindenki tudta, hogy Borgói halott, titkára pedig eltűnt.

A főispánt irodájában - a vármegyeháza

legnagyobb helyiségében - ravatalozták fel; Berkes fekete dolmányba öltözött pandúrt állított eléje gyászórságba. Lukrécia asszonyt, aki tizenegyig szokott aludni, egyelőre nem zavarták fel a szomorú hírrrel. Berkes Jenő, miután megszervezte az épület védelmét, kihirdette a rendkívüli állapotot, és valamennyi nélkülözhető pandúrját szétküldte, hogy minden gyanús személyt hozzanak be a kapitányságra.

A letartóztatások, melyek gyakorlatilag az egész fegyverforgató civil férfilakosságra kiterjedtek volna, eleinte simán folytak. Bakó Andrást a vármegyeháza kapujában fogták el, amint gyanútlanul munkahelyére igyekezett; Rüll Lajos, a púpos szabómester sem tanúsított ellenállást - remegő lábbal kelt fel a rozoga Singer varrógép mellől, csak azt az egyet kérte, hogy feleségének kiadhassa még a jövő heti kosztpénzt a gombosdobozból, ahol elzárva tartotta. Azonban amikor a Mutschenbacher vendéglőben poharazgató Gerenday Lajos kezére is rá akarták tenni a bilincset, az izmos férfi szétütött a pandúrok között, s az ivócimborák csatlakoztak hozzá.

Dusek Ernő a tanári vécé ablakán kimászva nyert egérutat, s bottyánhegyi présháza felé szaladtában összeecsődítette a szőlősgazdákat, akik földjükből kihúzott karókkal hadonászva követték.

Megbolydult a város. Pándzsótól Csatárig, a Benedek-szurdiktól Parásztáig minden épkezláb férfi kapát, kaszát ragadott, és rohant a rabok kiszabadítására. Jelmondatokat harsogó, feldühödött tömeg özönlött a Borgói térre.

A helyzet hamarosan válságosra fordult.

A pandúrok mordályaikkal egy ideig távol tudták tartani a zendülőket, de másfél óra elteltével beszorultak a vármegyeházába, a kaput is csak az utolsó pillanatban sikerült bereteszelní. A felkelőknek nem voltak lőfegyvereik, ám felborított szekerekből, kocsmaasztalokból, sodronyos vaságyakból sebtiben összehordott barikádjuk mögül és a téren szétszórta álló fák fedezékéből valóságos kőzáport zúdítottak a védekezőkre. Sorra törtek be az ablakok, üvegszilánkoktól sebzett, jajgató pandúrok fetrengtek a padlón.

Berkes Jenő már-már úgy határozott, hogy galambpostán felmentő csapatot kér a dolmai despotától, akivel Borgói Cézár néhány hónapja megnemtámadási és kölcsönös segítségnyújtási szerződést kötött. El is indult a padlásra, de félúton megtorpant: eszébe jutott, hogy I. Cirill a segítség ürügyén esetleg Dolmához csatolná Sárdot, ahol pedig ezentúl neki, Berkes Jenő pandúrkapitánynak kell gyakorolnia a főispáni hivatal is, tekintve, hogy Borgói nem hagyott fiúutódot maga után. „Pandúrparancsnok és főispán egy

személyben, nem rossz!” – gondolta, miközben visszaért a díszterembe, és a percnyi fegyvernyugvást kihasználva, odaállt a gazdátlanul maradt tükör elé. – „Idővel az apátplébános helyét is elfoglalhatnám, hiszen az öreg napjai meg vannak számlálva. Ezzel egy kézben összpontosítanék minden egyházi és világi hatalmat...” – Felélénkült gondolatmenetét hangos csörömpölés zavarta meg: gyermekfej nagyságú kődarab zúzta szét a felbecsülhetetlen értékű velencei tükröt. Ijedten ugrott félre – kis híja volt annak, hogy nem őt érte halálos ütés.

 - Kergessék el a csőcseléket! - parancsolt rá a már-már meghátráló pandúrokra. Pisztolyából ő maga is leadott néhány lövést a vármegyeházát megrohamozó tíz-tizenöt fős csoportra, s miután bátorságával példát mutatott elcsüggedt embereinek, sürgősen távozott a hátsó szárnyban levő irodájába, melynek ablakai a belső udvarra nyíltak.

Ott már kétségbeesetten várta Borgói Lukrécia,
aki hiányos reggeli toaletten, becsavart hajjal menekült el a térre néző
lakosztályából.

 - Még a gyászruhát sem volt időm felölteni - panaszolta a szépasszony, és kacéran elővillantotta hónál fehérebb combjait a hanyagul begombolt köntös alól. - Könyörgök, teremtsen rendet! Nem leszek hálátlan...

Berkes Jenő eddig – ki fejtí meg a női szív rejtelseit? – hiába környékezte a kegyeit amúgy könnyen osztogató Lukrécíát; ezért most, megszádúlve a váratlan felkínálkozástól, merész cselekedetre szánta el magát.

Elkérte az özvegy könnyáztatta zsebkendőjét, ismét a díszterembe sietett, és a fehér kendőt lobogtatva kiállt az egyik üvege vesztett ablakba.

A barikád tetején, egy ólajtó oltalmában ágáló Dusek Ernő, méltányolva a tárgyalási szándékot, visszarendelte harcosait, akik - fittyet hányva a puskagolyókra - már a kaput döngették.

 - Polgártársak! Drága sárdi testvéreim! - kezdte a kapitány reszkető, de aztán egyre ércesebbé váló hangon. - Kérlek benneteket, térjetek meg otthonaitokba! Ígérem, senkinek egy haja szála sem görbül meg, aki idejében leteszi a fegyvert. Sérelmeiteket rövidesen orvosolni fogjuk. A közeljövőben különbizottság alakul a dicstelen véget ért zsarnok és hitvány lakája, Lugosi Béla törvénysértéseinek kivizsgálására. A bizottság munkájában a ti képviselőitek is részt vehetnek. De mindenekelőtt a várható felelősségekre vonás elől megszökött Lugosit kell kézre kerítenünk, s ehhez a ti segítségeteket kérem...

Ígérem, ezentúl minden másképp lesz. Ritkábban újítjuk meg az igazolványokat – nem lesz szükség annyi fényképezkedésre. Mérsékelni fogom a rátok nehezedő adóterheket, a Borgói által tervezett elhalálozási adó pedig egyáltalán nem kerül bevezetésre...

„Nem hiszünk neked, Berkes Jenő!” „Takarodj a vármegyeházáról a pandúrjaiddal együtt!” „Arról beszélj, mit tettél az asszonyainkkal!” „Elegünk van belőled, kiskorúak megrontója!” „Le minden adóval!” „Szabadságot Bakónak és Rüllnek!” – röpködtek a kiáltások mindenfelől, s nyomatékul egy-egy kődarab is elsüvített a pandúrkapitány füle mellett.

Polgártársak, komoly dolgokról van szó! Több önmérsékletet várok tőletek. Ha befejeztem, nem bánom, megkövezhettek – próbálta Berkes Jenő leszerelni a népharagot –, de előbb hallgassatok végig!

Dusek intésére abbamaradt a hajigálás, és Berkes folytathatta:

Higgyétek el nekem, Sárd polgárai, ezúttal nem babra megy a játék. A haza sorsa forog kockán. Talán azt akarjátok, hogy jóbarátnak álcázott ellenségeink kihasználják a nálunk eluralkodott zűrzavart, és porba tiporják az őseink vérével megszentelt szabadságot?

Hazugság! – üvöltötte Dusek Ernő, teljesen kikelve magából. – Nincsenek is ellenségeink. Éppen Berkes Jenő az, aki világeletemben lábbal tapodta a szabadságjogokat. Eddig a zsarnok talpát nyalta, és most ő maga akar a nyakunkra telepedni...

Várjatok csak! – rázta öklét a vérig sértett pandúrkapitány az újra mozgolódni kezdő felkelők felé. – Még nem mondtam el mindent. Vegyétek tudomásul, hogy ha nem szüntetik be a törvényes államrendünk ellen folytatott harcot, kivégeztetem foglyul ejtett vezetőiteket: Bakó Andrást és Rüll Lajost.

A fenyegetésnek megdöbbentő hatása volt.

Hirtelen csend támadt, akkora, hogy még a kapualjakból leskelődő, otthonról ellógott gyerekek szipogását is meg lehetett hallani. A végletesen felizgatott, de alapjában véve jámbor, békeszerető sárdiak egymásra néztek, és lassan elindultak hazafelé. Nem akarták, hogy a köztiszteletben álló levéltáros és a gyámoltalan kis szabómester meghaljon miattuk. Dusek és Gerenday hasztalan igyekezett maradásra bírni őket.

Csak tíz-egynéhány lelkes ifjú és a dalárdisták tartottak ki a harc folytatása mellett. Dusek Ernő megfigyelőt küldött a templomtoronyba, ahonnan a pandúrok minden mozdulatát szemmel lehet tartani,

őrszemeket állított a barikád mellé, majd szűkebb vezérkarával átvonult a Mutschenbacher vendéglőbe, hogy megbeszéljék a holnapi haditervet.

Berkes Jenő fellélegezve lépett el az ablaktól, de megkönnyebbülése nem tartott sokáig – érezte, hogy a forradalom tüze csak lelohadt, a hamu alatt tovább parázslík, és bármikor újra lángtengerbe boríthatja a Sárdi Köztársaságot. Így hát jobbnak látta, ha mégiscsak üzen a despotának...

Felment a padlásra, ám a galamboknak hűlt helyük volt – valószínűleg a csatazaj riasztotta el őket.

A pandúrkapitány balsejtelmektől gyötörve tért vissza őrhelyére.

Imre egész éjszaka lázasan hánykolódott, édesanyja óránként cserélte rajta a borogatást. Reggel azonban neki is munkába kellett mennie; a kisfiú egyedül maradt. Elgyötörten feküdt ágyában, a melléje kikészített ételhez nem nyúlt. Csak bámulta a leszaladt redőnyön átszűrődő fénysugarakat, melyekben porszemek milliói táncoltak. Szüntelen áramlásuk egy ideig szórakoztatta, majd elálmosította...

Álmában a dolmai ház padlásán ült, és a régi újságok között kotorászott. Többnyire képes hetilapok voltak, még a XX. századból. Csodálatos dolgokat lehetett látni bennük. Ezüstösen csillogó repülőgépeket, melyek egykor büszkén szelték a levegő eget, de ma már sokan a létezésükben is kételkednek; élükre állított gyufásdobozokhoz hasonló, lapos tetejű magas házakat, tíz-tizenöt emeleteseket, sőt nagyobbakat is – és nem kiégve és elhagyatva, mint manapság, hanem épen, színes ablakfüggönyökkel, világító betűs feliratokkal a tetőn és a földszinti üzletek árukkal zsúfolt kirakata felett. Ezekben a házakban emberek laktak annak idején; sebesen suhanó, diófa burkolatú liftek szállították őket lakásaikba, melyek tele voltak a legkülönbébb rendeltetésű gépezetekkel: az egyik kimosta a szennyest, aztán kicsavarta, s talán még a drótra is felaggatta a tiszta ruhát; a másik elefántormány-szerű

Különböző márkájú autók is gyakran előfordultak a képeken: teljesen újak, frissen dukkózva, visszapillantó tükrökkel és lökhárítókkal felszerelve, egyetlen horpadás nélkül. Mulatságos volt összevetni velük Borgói Cézár ütött-kopott Opel Rekordját, amely csak vasárnaponként gördült ki a garázsból, és a silány, de drága áron messzi földről hozatott műbenzintől köhécselve, bűzös füstfelhőt vonszolva maga után, gumibroncs helyett rongyokba bugyolált kerekekkel végigzörgött Sárd utcáin...

Változott az álom színhelye: a kisfiú a dolmai temető bejáratánál állt, az öreg tajvani tábornok előtt, aki most igazán kinyitotta a szemét, és őt nézte. Tekintetében szomorúság volt és sóvárgás, amit a gyerek nem érthetett, de érezte, hogy valami nagyon távoli, elérhetetlen dolognak szól. „Te lenni jó fiú” – suttogta a tábornok, és kinyújtotta száraz, ráncos kezét; bütykös ujjai hosszúra növesztett, begörbült, fekete körmökben végződtek. Imre könnyezve tartotta oda fejét a simogatásnak, de az aggastyán váratlanul torkon ragadta: karmai vérző csíkokat húztak a fiú gyenge nyakán. Imre kétségbeesett erőfeszítéssel tépte ki magát a szorításból, és zokogva rohant szülei után. De azok eltűntek valahová...

[illegible][illegible]

melyek üvege már régen szilánkokra tört. A denevérek füttyögve keringtek az alkonyati égen; ő a fal tövéből nézett fel rájuk, s bár tudta, hogy csak rovarokra vadásznak, mégis babonás félelemmel követte szálldosásukat; attól félt, hogy belekapaszkodnak a hajába, magasba emelik, és elviszik rejtekhelyükre: a düledező épület sötét liftaknájába...

Aztán a dolmai vasútállomás elé kitett holttesteket látta ismét. Az egyik hirtelen megrándult, és bicskáját a másikra terített újságpapírba döfte. Azonban válaszul röhögés hallatszott, és egy hatalmas, kiterjesztett szárnyú denevér röpült ki a papír alól...

Imre csak sötétedéskor tért magához, amikor szülei hazaérkeztek. Apja fel-felszisszent a fájdalomtól, és a pandúrokat szidta; az anya csitította, míg ijedten keresgélt valami tiszta rongydarabot, hogy átkösse a férfi vállsebét.

Aztán Imre ágyához ült, és szelíd erőszakkal megetette a bágyadtan ellenkező gyereket.

Másnap reggelre eltűnt Borgói Cézár teteme, az őrizetére kirendelt pandúrt pedig holtan találták a ravatal mellett.

Az ór nyitott szemében, kitágult pupilláiban megüvegesedett a borzalom, s ugyanez tükröződött eltorzult arcvonásain. Kétségtelenül gyilkosság áldozata lett. A merénylő vagy merénylők – talán indokoltabb a többes szám használata – az ostrom során megsérült ablakok valamelyikén mászhattak be, kijátszva a homlokzati szobákban elhelyezett őrszemek éberségét; de hogy mi céljuk volt a főispán holttestének elrablásával? – ezt a kérdést egyelőre senki sem tudta megválaszolni. Maga Berkes Jenő sem, aki fogvacogva járkált fel-alá a fűthetetlenné vált teremben, s időnként kipislantott a térre: nem tapasztalható-e valamiféle mozgolódás?

De a barikád csendbe burkolózott, bár gyanítható volt, hogy a lázadók továbbra is megfigyelés alatt tartják a vármegyeházát. Korai

lenne még az ostromzárat feloldottnak tekinteni. Különösen most, az éjszaka történtek után...

„Nyilvánvalóan Dusek Ernő keze van a merényletben – töprengett Berkes Jenő. – Ám ha így áll a dolog, miért nem jelentkezik a követeléseivel? Feltehetőleg bebörtönzött cinkostársaira akarja a főispán hulláját kicserélni. Ám abból nem eszik...”

Így füstölgött magában a mindenre elszánt pandúrkapitány, aki az éj folyamán, a vártnál is ragyogóbb szeretőnek bizonyult Lukrécia karjaiban több ízben szent ígéretet tett, hogy a végsőkéig ki fog tartani. Ezt az ígéretét bizonyára beváltja majd – más választása úgysem maradt!

„Én meg éppen erre az ügyefogyott Bátai Zsigmondra bízam a ravatalt!” – folytatta a tépelődést Berkes Jenő. – „Már régen nyugdíjba zavartam volna, ha elég emberem lenne... S a legfurcsább az egészben, hogy – akárcsak a főispánon – rajta sem találtunk külsérelmi nyomokat. Talán ő is gutaütéstől patkolt el?”

Odament a halotthoz, lehajolt hozzá, és még egyszer alaposan szemügyre vette. Két parányi, fehér szélű sebhelyet fedezett fel a nyakán – mintha tűhegyes fogak martak volna bele...

„Mi lehet ez? Patkányharapás?” – törte fejét a kapitány. – „Könnyen lehetséges, a vármegyeháza tele van patkánnyal. De ezzel a gyilkosság rejtélyére még nem derült fény. A patkányok élő emberre nem támadnak, csak a már holtan heverő Bátait harapdálhatták össze. Meg kell nézetnem Sigora doktorral...”

Parlamentert küldött a felkelőkhöz, akik közben ismét kezdtek gyülekezni. Még nem nagyon mertek előbújni a barikád mögül, de a karnagy-népvezérnek, úgy látszik, sikerült újabb harcosokat toboroznia a tegnap elszéledtek helyébe.

A fehér zászlóval közeledő parlamentert a lázadók lefogták, megkötözték, átkutatták a zsebeit, ámde rövid tanakodás után útjára engedték. Dusek Ernő úgy döntött, humánusabb lesz ellenfeleinél, akik tőle bizonyosan megtagadták volna az orvosi segítséget.

Sigora doktor megint sokat hümmögött, majd karját széttárva közölte, hogy minden jel szerint szívroham terítette le Bátai Zsigmondot. Hiába, ebben a hajlott korban már a legkisebb izgalom is végzetes lehet. S az elmúlt nap igazán bővelkedett izgalmakban. Az orvosnak feltűnt a pandúr és a főispán nyaksebének hasonlatossága, de mivel Borgói Cézár sérülésének előzőleg nem tulajdonított jelentőséget, most is hallgatott az

észleletről Berkes Jenő előtt. Csupán azt tanácsolta, hogy állítsanak fel patkánycsapdákat az épületben.

A doktor távozását követően Lukrécia asszony rontott be a díszterembe, és az üres ravatal láttán ízléstelen jelenetet rendezett. Sikoltozott, a padlóhoz verdeste magát, azonkívül nyomdafestéket nem tűrő, s így általunk mellőzött szidalmakkal illette a pandúrok parancsnokát, akinek, az özvegy szerint, csak azon jár az esze, hogy minél több tisztességes nőt megszédítsen és az ágyába hurcoljon; ugyanakkor legelemibb kötelességeiről is megfeledkezik, mindenekelőtt arról, hogy az ő áldott emlékezetű férjének, ennek a nagy embernek földi maradványait megóvjá az aljas csőcselék bosszújától...

A pánik elharapózásától tartó Berkes, aki a Lukrécieával töltött éjszaka után még úgy érezte magát, mintha minden csepp vérének kiszívták volna, intett két markos legényének, Koncos Sebőnek és Kamocsay Györgynek. Azok megragadták a hisztérikus görcsökben rángatózó szépasszonyt, átvonszolták az őrszobára, és ott – a mindenkori ügyeletes puritán vaságyán – szerelmi szolgálatokban részesítették, míg meg nem nyugodott, és hüppögve álomba nem szenderült.

Rövidesen kiderült, milyen nagy könnyelműség volt Sigorát visszaengedni a térre. A zendülők tőle értesültek a tragikus fejleményekről, s vérszemet kapva a pandúrokat ért újabb csapástól, rohamra indultak. Egyikük még egy rozsdamart flintát is előkerített valahonnan, azzal hadonászott. De története nem volt hozzá, így senkiben – saját magában sem – tudott kárt tenni vele...

Újból kövek zuhogtak, az eddig megkímélt ablakok is ripityára törtek. A pandúrok azonban már kitanulták a várvédelem fortélyait – idejében el tudtak ugrani a becsapódó lövedékek és a szétfröccsenő üvegszilánkok elől.

Berkes Jenő ma több parancsnoki erényt csillantott meg, mint az ostrom első napján. Higgadtan, belső szilárdságról tanúskodó arckifejezéssel járkált a védállások között – határozott, szűkszavú parancsai erőt öntöttek embereibe, bizakodással, a végső győzelembe vetett hittel töltötték el őket. Mindenki a helyén volt, kivéve a Lukrécia asszony megnyugtatóásával elfoglalt Koncost és Kamocsayt. De hamarosan ők is befutottak, bár jó ideig nem sok hasznukat lehetett venni...

A célzásba belejött, már nem vaktában pufogató pandúrok egyre pontosabban irányozták lövéseiket, s amikor a támadók végre megfutamodtak, nemcsak sebesülteket hagytak maguk után, hanem egy szíven

talált, vértócsában ázó holttestet is.

Jeszenszky Ákos, a kedves, víg kedélyű, könnyen tűzbe hozható, kölykös arcvonásait szégyellő, alig húszéves Jeszenszky volt a felkelők első halottja.

Éppen olyan döbbszent csend támadt, mint tegnap, Berkes Jenő ultimátuma után. De most senki sem szipogott a háttérben: ma egyetlen gyereket sem eresztettek ki az utcára; az anyák gondosan kulcsra zárták az ajtót, ha el kellett menniük hazulról.

Dusek Ernő megszámoltatta a macskaköveket – már alig volt belőlük, és egyedül a Borgói tér volt kiköveztve a városban; végignézett lelohadt lelkesedésű harcosain, aztán nagyot sóhajtván fehér kendőt tűzött törös botja végére, és felmászott a barikádra. Huszonnégy órás fegyvernyugvást ajánlott fel a pandúroknak.

Berkes Jenő, annak tudatában, hogy lőszerkészlete fogytán van, a látszat kedvéért tíz perc gondolkodási időt kért, majd visszakibált Duseknek, hogy elfogadja az ajánlatot.

Feszült várakozásban telt el a nap.

A pandúrok és a lázadók egyaránt résen voltak, minden neszre felfigyeltek; készen álltak arra, hogy az első gyanús mozdulatot golyó-, illetve kőzáporral viszonzják.

Jeszenszky holttestét az újvárosi templomban tették ki közszemlére. Egymás után járultak a ravatalhoz Sárd polgárai, hogy leróják kegyeletüket a bestiálisan meggyilkolt ifjú hős előtt. A férfiak komor főhajrással adták meg neki a végtisztességet, a lányok, asszonyok könnyezve hajtottak térdet – közülük nem egy gyöngéd érzelmeket táplált a jóvágású fiatalember iránt.

Közben folytak az előkészületek egy lehetséges újabb összecsapásra. Dusek Ernő társzekéren kavicsot hordatott a térre a Séd medréből, a pandúrkapitány emberei pedig lázasan túrták fel a lőszerraktárt, s örömrivalgásban törtek ki, amikor a sok kifosztott rekesz között egy teljesen érintetlen, leszögeztet töltényesládára bukkantak.

Leszállt az éj, köd borult a városra...

Berkes Jenő napnyugta után még egyszer végigjárta az őrhelyeket, figyelmeztette a vigyázzba pattanó őreket, hogy takarékoskodjanak a lőszerrel, csak végszükség esetén használják fegyverüket, mert a most előkerült láda tartalma is alig néhány napra elegendő. Aztán visszavonult irodájába, és belefogott egy átfogó ellentámadás tervének

kidolgozásába.

 Kiterítette maga elé a Sárdi Köztársaság térképét: be voltak jelölve rajta azok a titkos alagutak, melyek a vármegyeháza pincebörtönét összekötötték a város alatt az évszázadok során kiépült borospince-hálózattal. A legrövidebb utat kereste, amelyen a felkelők hátába kerülhetne kisebb létszámú, de jól felfegyverzett csapatával.

Már órák óta dolgozott elmélyülten: ceruzával minden elképzelhető útvonalat berajzolva, számolva minden eshetőséggel, amikor egyszer csak ellenállhatatlan vágy tört reá, hogy átöltözzék. A szekrényhez lépett, és női ruhadarabokat vett elő.

[illegible]

Most is lerántotta csizmáját, letolta a feszes egyennadrágot és a kincstári jégeralsót, s felvett egy rózsaszínű, csipkés bugyikölteményt (előbb persze beszippantotta tömény, izgató illatát), aztán egy pár finom selyemharisnyát húzott szőrös lábaira, s éppen a harisnyatartókkal vesződött, amikor halk kopogtatást hallott.

[illegible][illegible]

Most mit tegyen? Ha odamegy, hogy elhúzza a reteszt, már nem marad ideje visszaülni, mielőtt rányitnak. Ha pedig először visszaöltözik, azután megy csak az ajtóhoz, a kívül várakozó – nem értvén a késlekedés okát – esetleg bekukucskál a kulcslyukon, és akkor az ő tekintélye örökre oda van! Ráadásul minden férfigöncét a szekrénybe gyömöszölte, a csizmák szanaszét hevernek...

A merénylő még az öltözékét is megszenségtelenítette: egyenruháját lehúzta, és női fehérneműt adott rá. Megzavarhatták, mert csak az alsótestet volt ideje meggyalázni.

Másnap reggel zavarodott arckifejezéssel nyitott

- Bocsásson meg, asszonyom! - kezdett magyarázkodni Bakó András. - Igazán nem akartam éjszakai nyugodalmában megszavarni. Sajnos, nem megy tovább a vonatom, és olyan vegyes társaság gyűlt össze az állomáson, hogy nem mertem köztük maradni. Ha megengedné, hogy meghúzzam magam egy sarokban...

 - Sádról, asszonyom.

 - Az egykori Dolma vármegyében, a Duna folyásától nem messze, a dombvidék peremén - szolgált zavarában felesleges részletekkel a fiatalember. - Úgy kétszáz kilométernyire az önök falujától.

 - Nem, uram - hajolt meg András, bár a férfi nem mutatkozott. - Mindössze három napja ültem vonatra.

 Tizennégy-tizenöt éves, egészségtelenül kövér,
alamuszi siheder nyitott kaput.

 - A lányom, Korintha. Ma reggel halt meg. Hetek óta beteg volt. A szíve nem bírta tovább - sírta el magát az asszony, akiről a ravatali gyertyák fényében kiderült, hogy jóval fiatalabb, mint amilyennek András a hangja és az ablakban homályló alakja után vélte - épp hogy betölthette a negyvenet, telt volt, de még formás, s csak a fájdalom görnyesztette és a gyászruha öregítette meg. A koporsó előtt térdeplő férfi, aki valószínűleg a férje, aggastyánnak tűnt fel mellette...

A vendég letérdelt a gyászolók közé, együtt imádkozott velük. De feje csakhamar a mellére bicsaklott, s akkor a háziasszony felállt, és megággyazott neki a halott lány szobájában.

András félálomban még észlelte, hogy a háziak is aludni térnek, aztán mély ájulatba zuhant. Ami ezután történt, arról másnap reggel, a nyilvánvaló bizonyíték ellenére is alig tudta elhinni, hogy valóság volt, s nem csak álmodta az egészet...

Arra ébredt, hogy egy fehér ruhás, karcsú lány ül az ágya szélén, és sötéten csillogó, tágra nyitott szemmel nézi őt. András, félig még alva, visszaneézett rá, és elámult a lány szépségén. Egy ideig némán fürkésztek egymást, amíg a fiú végre fel nem ocsúdott, s szükségét nem érezte, hogy megszólítsa éjszakai látogatóját.

- Kedves kisasszony, talán túl sokat forgolódtam, és nem hagytam önt aludni a szomszéd szobában?

A lány tagadóan rázta a fejét, s mutatóujját ajkára téve intette halkabb beszédre a fiatalembert.

- Én már korábban lefeküdtem, nem voltam tanúja az ön érkezésének. De az éj közepén mindig felébredek, különösen ilyenkor...

András felfogta, hogy látogatója a holdtöltére gondol, s így szólt hozzá:

- Nem jó ilyenkor kint kóborolni. Nem maradna inkább nálam, amíg enyhül a holdfény ereje, s megszűnik vonzani magát? - Azzal megragadta a lány kezét. - Milyen hidegek az ujjai! - suttogta. - Engedje meg, hogy kissé megmelegítsem!

A lány biccentett, hollófekete fürtjei az arcába hulltak. András felült, és szinte révületben szorította magához a gyönyörű teremtés görcsösen remegő, áthúlt testét.

- Hogy hívnak? - kérdezte tőle.

A lány nem válaszolt, de nem is tiltakozott, amikor az ifjú idegesen kapkodva szétnyitotta a köntösét, és reszkető ujjakkal kitapogatta a kebleit. Csak az ágyékánál állította meg, ám ugyanakkor engedett a férfikarok vonzásának, és besiklott a takaró alá...

A kakasszóra riadtak fel mindketten. A lány gyorsan kibontakozott a fiú öleléséből.

- Mennem kell, mindjárt felkel anyám. A lepedőt majd tüntesd el, a ládában találsz tisztát.

- Hogy hívnak? - kérdezte András.

- Korinthának - felelte a lány, és eltűnt. Ő pedig szépséges hálótársa távozása után ismét álomba merült.

Illetlenül későn, tíz óra felé ébredt fel, s mivel a feldúlt és bevérzett lepedő arról tanúskodott, hogy talán mégsem álmodta az éjszakai kalandot, sietve eleget tett a lány kérésének.

Aztán felöltözött, és zavart, piros arccal ment ki a konyhába.

Vendéglátói asztalnál ültek még, és megjegyzés nélkül, szívélyesen fogadták a hétalvót. A lány nem volt köztük. András végignézett rajtuk, de gyászuk alatt teljesen nyugodtak voltak. Úgy látszik, nem vették észre, hogy a halott húga nála járt. Némán fejezték be az evést; az asszony megvárta, míg ő is végez, majd váratlan ajánlattal állt elő:

– Maradjon nálunk néhány napig, ha már sikerült idáig elvergődnie! Ne zavarja, hogy mi a bennünket ért sorscsapás miatt szomorúak vagyunk; azért maga csak érezze jól magát! Ki tudja, utazhat-e még valaha? A mai időkben...

– Nagyon köszönöm – hatódott meg a fiatalember. – De nem szívesen lennék a terhükre...

– Ugyan – legyintett az asszony –, szót sem érdemel! Menjen le a tóra, fürödjön! Ma délután lesz a mi Korinthánk temetése, járja be azalatt a környéket!

András meglepődött – csak most jutott el a tudatáig, hogy az éjszakai lány is Korinthának nevezte magát búcsúzáskor...

– Engedjék meg, hogy osztozzam gyászukban, és elkísérjem önöket a temetőbe! Remélem, némi vigasszal tölti el a szívüket, hogy az elhunyt öccse és húga önökkel maradt.

– Korinthának nem volt húga – mondta elképedve az anya.

– Akkor hát nővére...

– Nővére sem – szólalt meg a házigazda, aki megmaradt fogait tisztogatta késével, bár előzőleg csak tejeskávéba áztatott kenyérdarabokon nyammogott.

Mindannyian gyanakodva néztek a megzavarodott fiatalemberre, s ő, abban a hitben, hogy meggondolatlan szavaival elárulta kedvesét, akadozva próbálta menteni, ami menthető:

– Amikor éjszaka bebocsátottak, mintha egy fehér ruhás lányalakot láttam volna kisuhanni a szobából, ahol Korintha... Tehát a szolgáló volt...

– Nem tartunk szolgát – mondta az asszony

szárazon, de látva a vendég őszinte kétségbeesését, lágyabban fűzte hozzá: – Bizonyára álmodta azt a lányt a fiatalúr. Meg is értem, a maga korában... – És megrovó pillantást vetett a vihorászó kamaszra.

András beleegyezően bólintott. Szeretett volna mihamarább árkon-bokron túl lenni, de már nem visszakozhatott. Néhány napot mindenképpen itt kell töltenie, a temetésről sem maradhat el...

Többször megkísérelt belopózni a tisztaszobába, hogy a kendőt felemelve megnézzé a halott arcát. Azonban a családtagok valamelyike mindig a koporsó körül tartózkodott, ezért amúgy is illetlen és értelmetlen tervét nem tudta megvalósítani.

Később beállított egy komor arcú férfi, visszahelyezte és leszögezte a koporsófedelet.

Ebéd közben győzködték, hogy menjen le a tóra, ám András – bár kevés meggyőződéssel – kitartott amellett, hogy részt vesz a temetési szertartáson...

Furcsa módon megkönnyebbülést érzett, amikor a sírgödörbe leeresztett koporsó eltűnt a rálapátolt föld alatt. Elismeréssel figyelte az ügyes kezű sírásókat, akik rövid idő alatt szabályos sírdombbá formálták a gödörbe visszahányt földet.

Esteledett, mire hazaértek.

A gyászoló család néma tort ült, amelyre rajta kívül senkit sem hívtak meg. A virrasztástól és a temetéssel járó bonyodalmaktól elcsigázva hamar jó éjszakát kívántak egymásnak, és ki-ki visszavonult a szobájába...

András mécses mellett olvasgatott sokáig (egyik őse, Bakó István válogatott verseit hozta el az útra), tizenegy óra után fújta el a lángot...

Hideg ujjak érintésére ébredt: a tegnap éjszakai lány hajolt föléje. A fiú megragadta a kezét, és olyan erősen szorította, hogy azt várta, látogatója felsikolt a fájdalomtól.

– Ki vagy te? – kérdezte tőle elfúló hangon.

– Hiszen már megmondtam: Korintha – felelte a lány sértődött csodálkozással. – Elmegyek, eressz!

– Nem mész sehová! Korintha halott!

– Ó, hát te a nővéremmel keversz össze! – nevetett megkönnyebbülten a lány. – Nem csoda, olyan egyforma nevünk van. Pedig nem is hasonlított rám, mert mi csak féltestvérek voltunk. Korinna, sajnos,

Vendéglátói asztalnál ültek, köszönését nem viszonozták – némán, lehorgasztott fejjel kanalazták a levest.

– Mit vétettem? – kérdezte tőlük elszorult torokkal.

– Mondd meg neki, Charita! – intett az öregember asszonyának. – De ne a gyerek előtt!

Bálint tenyerét a szája elé kapva próbálta leplezni vihogását. Anyja sötéten nézett rá – akkor szaporán pislogni kezdett, és úgy tett, mintha a cigányútra ment levestől fulladozna. Charita Andráshoz fordult, akinek – ébredező bűntudata ellenére – úgy tetszett: buja fények villódnak az asszony szigorúnak szánt tekintetében.

– Jöjjön velem!

Átmentek a vendégszobába. Az ágyon bűnjelként ott hevert a véres lepedő. András ajkába harapott – jobban el kellett volna rejteni, vagy kicsempészni a házból és kimosni a tóban. Charita, akinek testtartása már nem volt olyan görnyedt, mint még tegnap is, egy kicsit talán szándékos csípőringatással ment oda az ágyhoz. Undorodó fintorral emelte fel a lepedőt és dobta a vendég lába elé.

– Magát mi befogadtuk éjnek idején, holott azt sem tudtuk, kicsoda-micsoda. Kirabolhatott, legyilkolhatott volna bennünket! Szállást adtunk önnek, meghívtuk asztalunkhoz, habár magunk is szűkében vagyunk az élelemnek. A fiatalúr pedig mindezért cserében azzal fizet, hogy visszaélve vendégszeretetünkkel, meggyalázza mély gyászunkat...

– Asszonyom, higgye el, én igazán... – hebegte András, de az asszony megvetést kifejező kézmozdulattal jelezte, hogy nem kíváncsi a mentségeire. Majd így folytatta:

– Nem tudom, hogyan csempészte szobájába azt a fiatal lányt, akivel éjszakánként fajtalankodik, nem tudom, hol bújtatja napközben, nem is érdekel. Szegényke talán nem is tehet róla, hogy kihasználta a tapasztalatlanságát. Bizonyára gyerek még: egyike azoknak a fedél nélkül maradt gyereklányoknak, akik az utakat járják, és gyakran a testükkel kell fizetniük azért, hogy szálláshoz és néhány falathoz jussanak.

– De asszonyom, miket tételez fel rólam? – háborodott fel a fiatalember. – Higgye el, hogy Korintha, az ön kisebbik lánya, önként jött be hozzám, és minden kényszer nélkül, sőt!... S talán erre sem került volna sor, ha önök nem fosztják meg őt a törvénytelen gyermeket is megillető szülői szeretettől, vagy legalább azt nem tagadják meg tőle, hogy elbúcsúzhassék

Így is történt. András torkában dobogó szívvel, szemét nyitva tartva feküdt ágyában – várta az éjfélt, amikor majd a szobájának ajtaja halkán megnyikordul... Úgy látszik, mégiscsak elbóbiskolt: nem vette észre, mikor siklott melléje a lány, de amikor hideg csókjától felébredt, megragadta síri kedvesét, és felkiáltott: – Megvagy, gyönyörű kísértet!

Ekkor berohantak Korintha szülei. Az anya lámpát emelt a fiú karjában vergődő lány arca elé.

- Korintha! - sikoltotta, és ájultan zuhant a padlóra. Férfiének épp hogy sikerült kikapnia kezéből a lámpát, amely lángba boríthatta volna az ágyat.

Korintha lefejtette magáról a megrökönyödéstől elgyengült ifjú karjait, leszállt az ágyról, és fagyos tartózkodással állt meg a szoba közepén. Fehér köntöse végigrepedt rajta dulakodás közben - most lehullt róla, feltárva a lány holdasan márványuló szépségét. Ott állt meztelenül - csak egyik almakemény keblét takarta el ágyékaig zuhogó haja -, s mégis: ilyen megközelíthetetlen nem volt még sohasem. Mintha üvegharang borult volna reá. Megvárta, míg apja magához téríti anyját és szülei után belopódzott öccse abbahagyja az ijedt szipogást, s így szólt hozzájuk:

- Ó, drága anyám és apám, igazán kegyetlenek voltatok, amikor nehezteltetek rám, amiért saját otthonomban három éjszakára meglátogattam egy vendéget, és senkinek semmilyen kárt nem okoztam. De tolakodó kíváncsiságotok miatt súlyosan fogtok bánkódni, mert most azonnal vissza kell térnem arra a helyre, amely nekem kijelöltetett. Tudjátok meg azt is, hogy idejövetelem bizonyosan nem Isten akarata ellenére történt... Még csak annyit mondok, hogy holnap ássátok ki koporsómat, és helyezzétek vissza testemet. De előbb egy karóval szúrjátok keresztül a szívemet, különben újra eljövök, és nem a sohasem ízelet szerelmet megismerni vágyó szűzként, hanem vérszopó vámpírként fogok feltámadni, és szomszédomat elsőként a ti véretekkel fogom oltani. - Ezután a hideg verejtékben úszó András felé fordult, és szomorú szánakozással nézett rá. Szólni azonban nem szólt hozzá, hanem kisvártatva holtan hanyatlott elébe...

Bakó András kora hajnalban, felzaklatott, sajgó szívvel távozott a házból. Így nem tudta meg sohasem, teljesítették-e Korintha szülei lányuk borzalmas kívánságát. Hónapokig tartó bolyongás után - rablók karmából szabadulva, pestiskaranténból szökve, várótermi padokkal felfűtött mozdonyok hágcsóján kuporogva - tért haza Sádra, ahol szüleitől örökölt háza időközben porrá égett.

Hetekig önkívületben járkált a város utcáin - Korintha szemeit, az ő sajnálkozó-megvető tekintetét érezte magán mindig. Évekbe telt, amíg ismét nőre tudott nézni. Nem is nőült meg soha; kibérelt egy padlásszobát, és elvállalta a levéltárban felhalmozódott régi iratok feldolgozását.

Állásában azután is megmaradt, miután kiderült,

hogy nem hajlandó a város monográfiáját a főispán kíváncsi alappán megírni. Beletörődött segédlevéltárossá való lefokozásába, megelégedett a kisebb címmel járó csekély fizetéssel, s szorgalmasan végezte munkáját, amelyre – érzése szerint – nem volt szüksége senkinek.

Csak a sötétségtől rettegett – ezért maradt bent késő éjszakáig a villanyvilágítású vármegyeházán – s hazatérte után, bár lámpaolajat vagy mécsest igen drágán lehetett kapni, egész éjszaka égetett valamit az ágya mellett.

Most is – lidérces álmából ébredve – a cellába beszűrődő halvány fényre meredt: amíg azt látja, nem bukkan fel előtte a semmiből Korintha számonkérő tekintete...

Talán csak egy pillanatra csukta be a szemét, de amikor kinyitotta, fehér ruhás nőalakot pillantott meg a fénysugárban. Nem hallotta, mikor nyílt a zárkaajtó. A nő éhesen parázsló szemmel nézte őt, s egyelőre mozdulatlanul állt a cella közepén.

– Korintha! – rebegte Bakó András.

– Ugyan, miféle Korintha? – nevetett a jelenés. – Nem ismer meg? Én vagyok az, Lukrécia. Eljöttem, hogy kiszabadítsam az én hőnömet, lefizettem a porkolábot. De sietnünk kell, készüljön! Várják a felkelők.

– Nem megyek én innen sehová – mondta fáradtan a segédlevéltáros. – Semmi kedvem az ön férjének zsarnokságát a Dusek Ernőével felcserélni.

– Miket beszél?! Hiszen maga a vezérük.

– Igen, de csak addig, amíg meg nem jelenek köztük, és haza nem küldöm őket. A mi világunk már túlságosan öreg ahhoz, hogy változtatni lehessen rajta. Előbb-utóbb úgyis kihal ez a város, akárcsak a többi – minek ezt értelmetlen öldökléssel még siettetni is?

– Lehet, hogy mások meghalnak, de mi ketten – maga meg én – örökké élni fogunk – mondta a szépasszony, és skarlátvörös, duzzadt ajkai mosolyra rándultak: kivillant közülük hibátlan, hófehér fogsora. Szemfogai – ez eddig nem tűnt fel a férfinak – a többinél hosszabbak, hegyesebbek voltak.

– Hagyjon magamra! – Bakó András a fal felé fordult, és magára húzta a takarót. Lukrécia azonban kéjes sikkantással siklott be melléje a kincstári pokróc alá. Bakó András visszafordult, hogy elhárítsa a szépasszony közeledését, de az női mivoltát meghazudtoló acélos szorítással fonta

át a bágyadtan ellenkező férfit, és szenvedélyesen beleharapott a nyakába...

Újból megszólalt a börtönmorze, de a segédlevéltáros már nem tudott válaszolni. A borzalomtól bénán, magatehetetlenül feküdt priccsén, és hallgatta, ahogy Lukrécia a vérét szürcsöli.

11

Imre napok óta egyedül volt, legalábbis úgy rémlett neki. Szülei elmenetek valahova. Igaz, reggelente mindig talált ennivalót az ágya mellé húzott hokedlin. Nem volt ereje, hogy felkeljen és megkeresse őket. A dolgát valahogy elvégezte: a bilit az éjjeliszekrényben tartották, csak az ágyról kellett lemásznia. De még attól is teljesen kimerült.

A redőny le volt eresztve, s mivel odáig már nem tudott elvándorolni, egész napját félhomályban töltötte; alig tudta megkülönböztetni, mikor van nappal és mikor éjszaka...

Valami nagy baj lehet a városban – ezt érezte –, különben a szülei sem hagyták volna őt magára. Emlékezett apja szitkozódására, anyja riadt szavaira és ideges mozdulataira az utolsó esték egyikén, amikor még láthatta őket.

Magára maradt, de valaki valamikor mégis felsöpörte a szobát, kicserélte a teát a kancsóban, kenyeret, bádogtányérban tejbegrízt tett a hokedlire, és kivitte az éjjelit...

A kisfiú órák hosszat figyelte a redőny résein átszűrődő fénycsíkok vándorlását a kopott, piros-fehér mintás szőnyegen, és várta, hogy rányissák az ajtót. Hiába várt, nem jött senki. Mégis – amikor végre álomba sírta magát –, valaki ismét elvégezte körülötte a napi teendőket, egyszer még az ágyat is áthúzta, és tiszta hálóinget adott rá.

„Csak anya lehetett – gondolta Imre. – De miért mindig olyankor jön, amikor már alszom? Meg kéne próbálnom fennmaradni!” – És annyira koncentrált a virrasztásra, hogy aznap a fáradtságtól még hamarabb aludt el...

Az éjszaka közepén azonban felébresztette egy holdsugár, amely egyenesen a szemébe sütött. Mintha kissé felemelkedtek volna a redőnylapok, csíkozott holdfény árasztotta el a szobát. S a fényben állt valaki...

[illegible]

 - Nem - válaszolta az árnyalak, és széket húzott az ágy mellé.

 - Bandi bácsi...

 - Igen.

[illegible]

 - Most ne keresd őket!

 - Börtönben vannak?

 - Nem.

[illegible][illegible]

– A forradalom?

– Miféle forradalom?

 - Apu beszélt róla, amikor anyu bekötötte a vállát. A pandúrok ellen...

 - Te tudsz erről?

 - Azután tűntek el. Talán még egyszer láttam őket, akkor is nagyon idegesek voltak.

– Érttem. Valaki ápol azért, ugye?

 - Nem tudom.

 - Nem tudod?

[illegible]

 - Ó, szegény Carmilla! - sóhajtott Bakó András.

 - Az anyukám? Mi történt vele? - kérdezte izgatottan a kisfiú, és felült az ágyban.

 – Az, ami velem. És mindenkivel.

– És a bácsival mi történt?

 Bakó András sokáig nem felelt. Majd a kisfiúra szegezte parázsként izzó tekintetét.

 – Megígéred, hogy nem fogsz sírni?

— Meq.

– Mi mind halottak vagyunk. A szüleid is, én is, valamennyi felnőtt a városban.

Imre megrémült.

– Miért ijesztget a bácsi? Aki halott, a sírban fekszik, nem tud kijárni.

 - Mi kijárunk.

– Hogyan?

 - Nehéz ezt elmagyarázni. Olyan, mint egy ragályos betegség. Mint a pestis. Csak még annál is rosszabb...

– Járvány van? Én is azért vagyok beteg?

 - Te nem. Még nem. És ha meghallgatsz... De nagyon erősnek kell lenned. Erős leszel?

 - Erős leszek.

– Hány éves is vagy? Nyolc?

– Nyolc.

 - Kevés. Vagy talán éppen ez a jó. Te legalább...

[illegible]

– Noked kell megkeresned őket.

[illegible]

 - A nyakad tiszta?

 - Meg szoktam mosni. De most már napok óta...

– Ki beszélt mosakodásról? Mutasd!

 Bakó András hosszasan vizsgálta a gyerek nyakát, aztán fellelegezve mondta: - Rendben van. Hallgass ide!

– Miért nézted meg a nyakamat?

– Ne szólj közbe! Kevés időm van, és kezdek megszomjazni. De téged nem akarlak bántani.

 - Miért bántanál?

 - Hallgass!

Kis csend következett. Imre tágra nyílt szemmel nézte nagybátyja halottfehér arcát, melyen apró rángások futottak keresztül. Az ágygal szemközti falnál állt a tükrös szekrény; a kisfiú pillantása odatévedt, és a látvány még nagyobb rémülettel töltötte el. A tükörben jól kivehető volt a gyerekágy, benne az ő lesóványodott, fehér hálóínges teste, a szék is az ágy előtt, de a bácsika egyáltalán nem látszott – a tükörbeli széken nem ült senki... Bakó András erőt vett magán, és fojtott hangon, szaggatottan beszélni kezdett:

 - A főispán titkára, Lugosi Béla volt az első...
Elrejtőzött a katafalkban, hogy kihallgassa az összeesküvőket... Amikor
lelepleztük, szörnyethalt az ijedtségtől... De éjfélkor feltámadt, és elment Borgói

Cézárhoz jelentést tenni... A következő áldozat a főispán ravatalát őrző pandúr volt... Aztán a kapitány, Dusek Ernő és Lukrécia asszony... Én. Talán ha a partitúra nálam maradt volna... De elvették, amikor lefogtak... És most már egyre többen... Mutschenbacher kocsmáros, Koncos Sebő, Rüll Lajos. A porkoláb. Pandúrok és felkelők... Legtöbben még azon az éjszakán fel is támadtak, mint Lukrécia, és... A szüleid. Igen, ők is vámpírok már... Azért nem jönnek napközben... Anyádban még pislákol az anyai ösztön... Igen, az asszonyok erősebbek... Vagy talált mást... Tegnap megszámloltam: már csak a gyerekek maradhattak... Boldog, aki még Jeszenszky halálával halhatott... Látod ezt? – Kihegyezett karót húzott elő a kabátja alól. – Holnap reggel fölkelsz. Akármilyen gyenge vagy... Megkeresed a többi gyereket... Talán akad egy-két aggastyán is, akinek olyan kevés a vére, hogy nem volt érdemes... Összegyűjtesz mindenkit, aki csak él és mozog... Tudom, legyengültél. De kell!... Elmentek a temetőbe... Minden sírdombot feltúrtok, minden kriptát felnyittok... És ahol ép holttestet találtok... Könnyű megismerni őket: mindegyiknek egészséges színe van, és vércsepp csillog az ajka szögletében... Ezt a karót beleszúrjátok a szívébe... Rengeteg vér fog kiömleni, megtölti a sírgödört... De nem szabad megijedni... Végig kell csinálni, különben ti is... Napszálltáig végeznetek kell... Amíg a denevérek ki nem repülnek... És ha nem sikerül egy nap alatt, meneküljete a templomba!... Szent ostyát találtok a sekrestyében... Törjétek porrá, és szórjátok magatok köré!... Reggelig ne moccanjatok onnan!... Másnap folytassátok! Engem megtalálász, tudod, hol... Ne sajnálj, nekem megváltás lesz... És mindannyiunknak...

álmodtam...

 - Nyugodj meg, Imruskám, eztán mindig
melletted leszek - simogatta meg az anya a gyerek csapzott haját.

 - Ugye, nem haltál meg? Bandi bácsi azt mondta.

 - Bandi bácsi itt volt? - kapta fel fejét az asszony.

- Nem nyúlt hozzád?

– Nem, csak mindenféle furcsaságokat beszélt. Nagyon megijesztett.

[illegible]

 - Igen.

[illegible][illegible]

 - Nem vagy éhes?

– Nem.

 - Szomjas sem?

 - Az sem - válaszolta Imre, és az ágy sarkába húzódott.

 - Akkor aludj! Megcsókollak búcsúzól.

 - Ne! Nem akarom! - sikoltotta a kisfiú, de anyja már felrántotta a párnáról, acélos erővel szorítva magához a zsenge gyerektestet.

Hideg ajkai megérintették Imre nyakát.

12

Egy borongós reggelen rozsdamarta, minden pillanatban széteséssel fenyegető kézihajtány állt meg a sárdi vasútállomáson. Vukodlak Jován testőrparancsnok és két farkasbőr kacagányos granicsár kászálódott le az elaggett járműről. A despota küldte őket.

I. Cirill ugyanis nem értette, miért szakadt meg minden külön értesítés nélkül a vonatközlekedés Sárd és Dolma között. A postagalambok egyenként szállingóztak vissza: tépett szárnnyal, kimerülten ereszkedtek le a Krolov-palota udvarán álló galambdúcra; diplomáciai üzenetet egyik sem hozott. Sárd hallgatott, és hallgatása aggodalmat, ugyanakkor bizsergető reményeket is keltett a despotában.

A testőrkapitány és a granicsárok tanácstalanul ténferegtek Sárd utcáin. Bekukkantottak a házakba is, de sehol egyetlen élő lelket sem találtak, csak a temetőben bukkantak friss sírokra.

„Járvány pusztította volna el a város lakóit?” – töprengett Vukodlaky Jován. – „Meglehet. De akkor hová tűnt annak a hullája, aki az utolsó előtti áldozatot eltemette? Talán előre megásta a saját sírját, aztán belefeküdt, és magára húzta a földet?” – A kapitány cseltől tartott, ezért a legnagyobb óvatosságra intette embereit.

Négy-öt óra elteltével azonban végleg meggyőződött róla, hogy semmiféle orvtámadástól nem kell félniük. Sárd lakossága valószínűleg valamilyen katasztrófa elől menekült el, habár a városban rombolásnak alig lelték nyomát – csupán a Vármegyeháza homlokzati ablaksora volt rapityára törve.

A kapitány megparancsolta a lassan felbátorodó granicsároknak, hogy a temetőben szedjenek össze annyi fejfát, amennyit csak elbírnak, és hordják ki a állomásra. Amint ez megtörtént, befűttette a peronon veszteglő mozdonyt, és embereivel hazarobogott jelentést tenni...

A despota másnap reggel átküldte Sárdra udvari üvegesét, majd a kora délutáni órákban, testőrei kíséretében, maga is megérkezett felvirágzott különvonatán. I. Cirill a tettek embere volt, nem sokat tépelődött a város elnéptelenedésének rejtélyén. Ehelyett – rövid körséta után – összegyűjtötte seregét a már átkeresztelt I. Cirill téren, és a még lebontásra váró barikád tetejéről ünnepélyesen bejelentette a két szomszédállam egyesülését.

Ezt követően beköltözött a dolmai palotájánál tágasabb és komfortosabb Vármegyeházára, mivel elhatározta, hogy onnan fogja kormányozni a Dolma-Sárdi Monarchiát, melynek államformája a demokratikus despotizmus lesz. Azt is eldöntötte, hogy rövidesen kinevezi magát főispánnak, s ezzel megindítja az egykori Dolma vármegye újraegyesítésének történelmi folyamatát.

Leszállt az alkony; víg nótaszó csendült az I. Cirill

A despota álmodozva lépett a díszterem egyik sebtiben beüvegezett ablakához, melyen a gittnek még nem volt ideje megszáradni. Kinyitotta az ablakot, kihajolt rajta, és mélyen magába szívta a ködös november végi este krizantémszagát.

 Szemében a tábornokok visszfénye vöröslött.
Ereiben felpezsdülten keringett a vér.

[illegible][illegible]

 Hamarosan üt az óra, és akkor mi mind - Lugosi Béla és Schőner István, Kamocsay György és Rüll Lajos, Lukrécia asszony és Bakó Carmilla - Sárd férfiai és asszonyai valamennyien, egykori ellentéteinket feledve, együtt fogunk lecsapni a betolakodókra...

 Az egyik élén a főispán és Berkes Jenő száguld
majd; a másikat, Dusek Ernő alvezérémmel, én vezetem,

(Baka István *Beavatások* című kötetéből)